

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

STAVOVI GRAĐANA SRBIJE PREMA IZBEGLICAMA

- KLJUČNI NALAZI ISTRAŽIVANJA -

Istraživanje javnog mnjenja sprovedeno je u okviru projekta "Podrška lokalnim zajednicama u odgovoru na izbegličku krizu" koji realizuje Fondacija "Ana i Vlade Divac" u saradnji sa Američkom agencijom za međunarodnu saradnju - USAID.

Istraživanja su sprovedena u rasponu od godinu dana, da bi se ispratile promene u stavovima građana prema izbeglicama. Sprovedena su tri istraživanja i korišćeni uzorak je reprezentativan za opštine/gradove u kojima je istraživanje sprovedeno. Opštine/gradovi gde su istraživanja sprovedena, odabrani su po prisustvu prihvatnih centara u njima i očekivanog bližeg kontakta građana u tim mestima sa izbeglicama sa Bliskog istoka. Istraživanje je sprovedeno u Beogradu, Subotici, Šidu, Lajkovcu, Sjenici, Tutinu, Dimitrovgradu, Preševu i u Loznici gde je sproveden samo prvi talas istraživanja. Iz kasnijih istraživanja Loznica je povučena.

GRAD/OPŠTINA	Uzorak TALAS 1	Uzorak TALAS 2	Uzorak TALAS 3	15+ UNIVERZUM
Belgrade	604	600	600	1.426.710
Subotica	340	300	300	121.250
Šid	308	304	300	29.551
Loznica	312	0	0	67.543
Lajkovac	300	300	300	13.202
Sjenica	300	304	300	20.817
Tutin	302	302	300	22.96
Dimitrovgrad	316	302	300	8.977
Preševo	300	380	300	2.539
TOTAL	3082	2792	2700	1.713.549

Prvo istraživanje je sprovedeno CATI metodom tj. anketiranjem ispitanika putem telefona od 18.05. do 06.06.2016. na uzorku od 3082 ispitanika.

Drugo istraživanje je sprovedeno miks metodom gde je 50% uzorka anketirano CATI metodom, a druga polovina uzorka metodom licem u lice, pri čemu su odgovori ispitanika upisivani na tablet računarima. Drugo istraživanje je sprovedeno u periodu od 01.12. do 25.12.2016. na uzorku od 2792 ispitanika.

Treće istraživanje je takođe sprovedeno mix metodom gde je 50% uzorka anketirano CATI metodom, a druga polovina uzorka metodom licem u lice. Treće istraživanje je sprovedeno u periodu od 10.05. do 04.06.2017. na uzorku od 2700 ispitanika. Sva tri kruga istraživanja je sprovela agencija ProPozitiv.

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

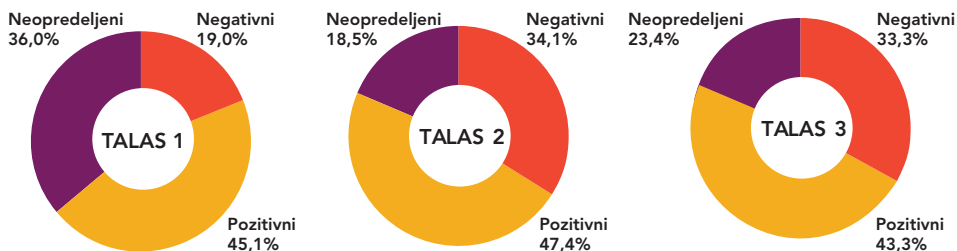
**Prijatelj se
u nevolji poznaje.**

Generalni stav građana

Osnova celokupnog istraživanja je bilo pronaći odgovor na pitanje "Kakav stav/odnos imaju građani prema izbeglicama sa Bliskog Istoka". Iz seta više pitanja koja su se ticala pojedinih stavova prema izbeglicama, npr. koliko su građani spremni da pomognu izbeglicama, koliko su tolerantni prema njima, da li su zabrinuti da će u Srbiji ostati duži vremenski period, smo došli do toga više od 2/5 građana ima pozitivan odnos prema izbeglicama i taj procenat je vrlo sličan kroz sva tri istraživanja. Negativan stav se menjao tokom vremena i sa početnih 19% došao je do 33%. Ovo povećanje je uslovljeno promenom u stavu ispitanika koji su određeni kao ambivalentni prema izbeglicama i kojih je u Prvom talasu bilo 36% da bi u Trećem istraživanju taj procenat pao na 23%. Posle dužeg kontakta sa izbeglicama, osobe koje nisu imale izgrađen stav su u većoj meri formirale negativan odnos, prevashodno zbog vesti koje su dolazile do njih, a koje su uglavnom bile negativne kada su u pitanju izbeglice. Dogodili su se i teroristički napadi koji su pripisivani izbeglicama, a sve je to uticalo na promenu stava ka negativnom odnosu. Oni koji imaju negativan stav smatraju u većoj meri da će izbeglice preneti građanima određene bolesti, uplašeni su od kriminala i mogućih terorističkih akata, kao i od mogućih fizičkih napada.

Bez obzira na to što oko 1/3 građana ima negativan stav veoma je bitno da se napomene da 44% građana ima veoma pozitivan stav i da je generalni stav ovog društva da izbeglicama treba pomoći, da su to ljudi u nevolji, da se ne bojimo mogućih terorističkih akata ili kriminala, da bi postoji želja da se zna više o njima, da 4/5 stanovnika saoseća sa problemima kroz koje izbeglice prolaze i da se podržava tj. insistira na tome da im država pomogne.

Ovde moramo navesti da opštine Tutin, Sjenica, Preševo i Dimitrovgrad imaju veoma pozitivan stav koji je samo rastao iz talasa u talas.

Kada smo pitali građane koja je **prva asocijacija kada pomisle na izbeglice sa Bliskog Istoka oko 60% u sva tri talasa istraživanja navodi da im je žao tih ljudi i situacije u kojoj su se našli** a pored toga oko 10% navodi da je rat glavni uzrok izbegličkog talasa. Nije daleko ispitanicima ni vreme kada smo i mi bili u sličnoj situaciji pa se i toga sete kada pomisle na izbeglice sa Bliskog Istoka.

Welcome!

Milutin

Kristijan

Milorad

Zahra

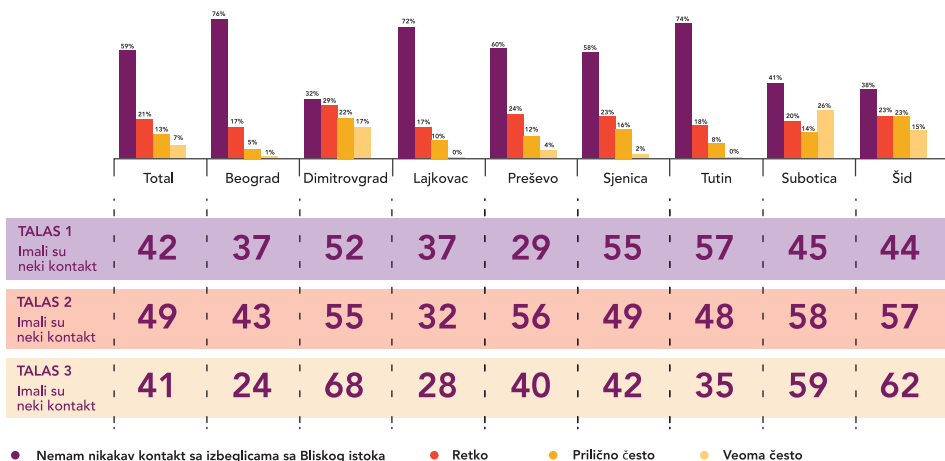
Zeynep

Serbia

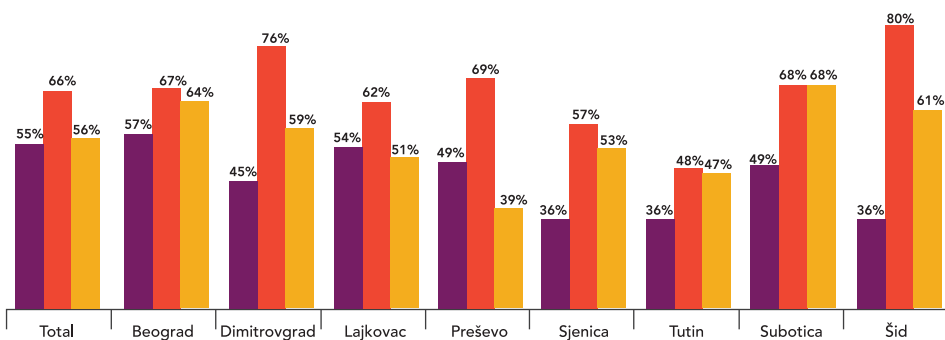
Bogov...

Kontakti sa izbeglicama

Imajući u vidu da je istraživanje fokusirano na gradove koji su najviše pogođeni izbegličkom krizom, i sa protokom vremena i produženim kontaktom sa njima očekivan je podatak da je među ciljnom populacijom došlo do povećanja kontakta sa izbeglim licima, 42% u prvom talasu a 1/2 građana u drugom navodi da je imalo neku vrstu kontakta sa izbeglicama, direktnog ili indirektnog. Od populacije koja je imala kontakt sa izbeglicama, u proseku 3/4 njih i dalje imala pozitivan kontakt, dok se taj kontakt i dalje veoma pozitivno ocenjuje u opštinama Sjenica i Tutin (preko 90%).

Što se tiče same izbegličke krize i njenog uticaja na Srbiju većina građana smatra da je ona u mogućem rasplamsavanju. Oko 60% građana smatra tako u sva tri talasa, a broj ljudi koji misle da je kriza završena je veoma nizak – tek oko 5%.

Građane smo pitali i da definišu ko su izbeglice, kako oni izgledaju, kakvi su im stavovi. Građani u velikoj meri smatraju da su izbeglice miroljubive i da su optimisti. Ovde nije bilo značajnijih promena stavova kroz period sprovođenja istraživanja. Kod onih koji smatraju da su izbeglice mladi ljudi ovi procenti su se menjali, tako da oko 76% ispitanika u Trećem talasu izbeglice posmatra kao mlade ljude, dok je taj procenat

 USAID
U.S. AID

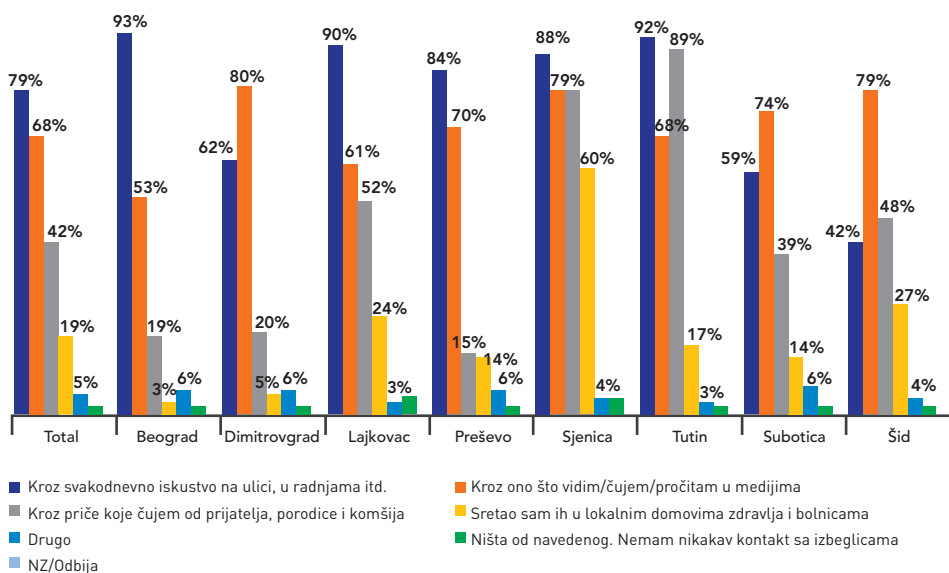
 UNICEF

u prethodnim talasima bio niži - 71% u drugom i 62% u prvom. Ovo jeste uslovljeno kontaktom sa izbeglicama gde su građani primetili da se u većoj meri susreću sa mladim ljudima. Kao što znamo, u Prvom talasu izbegličke krize kroz našu zemlju su prolazile uglavnom porodice sa decom, što se kasnije menjalo.

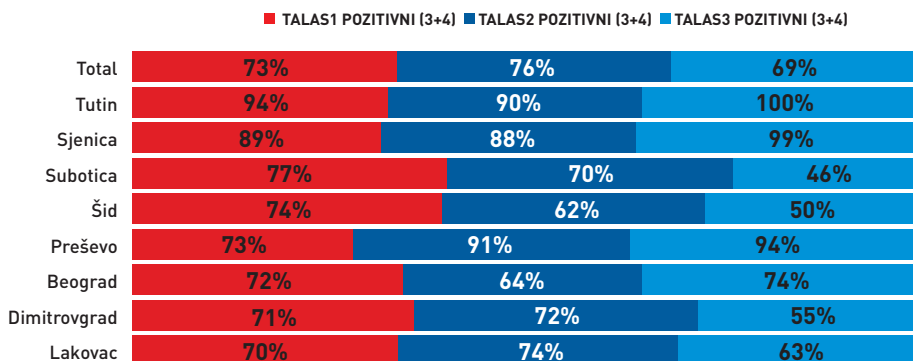
Formiranje mišljenja tj odnosa pram izbeglicama jeste u najvećoj meri uslovljeno načinom na koji su ispitanici ostvarivali kontakt sa njima. Kako su istraživanja sprovedena u opštinama koje su i najviše bile pogođene izbegličkom krizom ne čudi podatak da su ispitanici formirali svoje mišljenje kroz svakodnevno iskustvo u susretanju sa njima, na ulici u radnjama itd. Na oko 80% ispitanika je svakodnevno iskustvo uticalo, a ovaj procenat se nije bitnije menjao kroz talase istraživanja.

Ovde su veoma bitne jos dve stavke u formiranju mišljenja a to je ono što su ispitanici **pročitali, videli i čuli u medijima**, oko 70% ispitanika i ovo je faktor u formiranju mišljenja o izbeglicama i ono što čuju od komšija, prijatelja ili poznanika – oko 40% u sva tri talasa. Formiranje mišljenja o izbeglicama jeste sastavljen od više faktora koji nezavisno jedan od drugog mogu nekome da promene stav.

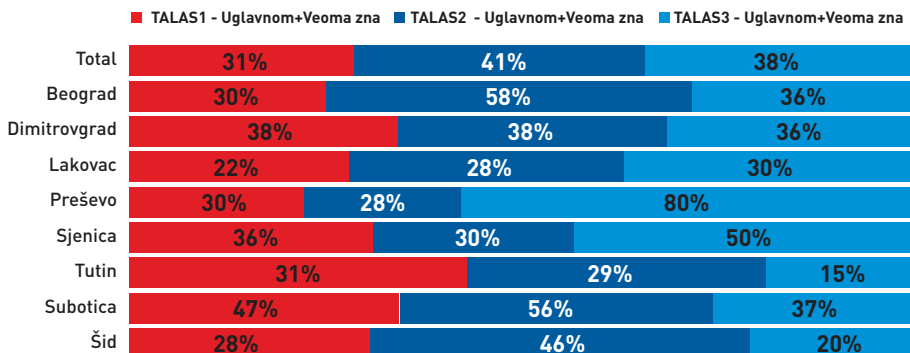

Kada pogledamo ocenu kontakta sa izbeglicama sa Bliskog Istoka kod onih ispitanika, ona je mahom pozitivna - u Prvom talasu oko 73% kontakata je bilo pozitivno, u Drugom 76% dok je u Trećem taj procenat neznatno pao na 69%. Napominjemo da u opštinama Sjenica, Tutin i Preševo ovi procenti daleko odskakuju od proseka i da je u tim opštinama obostrano prihvatanje izuzetno, u Sjenici su pozitivni kontakti u poslednjem talasu su bili 99%, u Tutinu 100% u Preševu 94%. U opštinama Subotica i Šid, pak, ovi kontakti tj. odnosi su se pogoršali vremenom. U Subotici je sa početnih 77% pozitivnih kontakata broj pao na 70% u Drugom pa do samo 46% pozitivnih kon-

takata u Trećem talasu. U Šidu se broj menjao sa 74% pozitivnih kontakata u Prvom, preko 62% u Drugom do 50% u Trećem talasu. Subotica i Šid jesu izlazne opštine za izbeglice gde posotji veliki njihov broj na malom prostoru, tako da se očekivalo smanjenje pozitivnih kontakata.

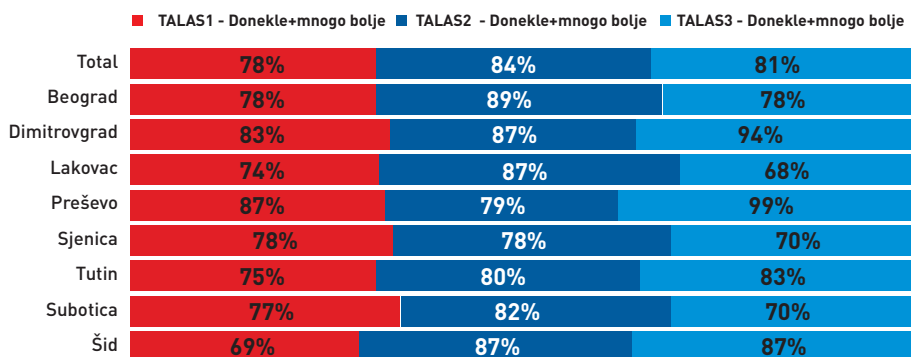

Informisanost građana je važna tema. Iako navode da su informisani putem medija, preko kontakata na ulici, preko poznanika, građani sami misle da nisu dovoljno informisani tj. njih 38% u Trećem talasu navodi da su uglavnom informisani o izbeglicama, izbegličkom talasu i o razlozima izbeglištva, taj procenat je u Drugom talasu bio 41% dok u Prvom talasu istraživanja još niži 31%. Iako građani imaju formiran stav prema izbeglicama sa Bliskog Istoka, ne bi se reklo da su dobro informisani o razlozima oko ovih dešavanja.

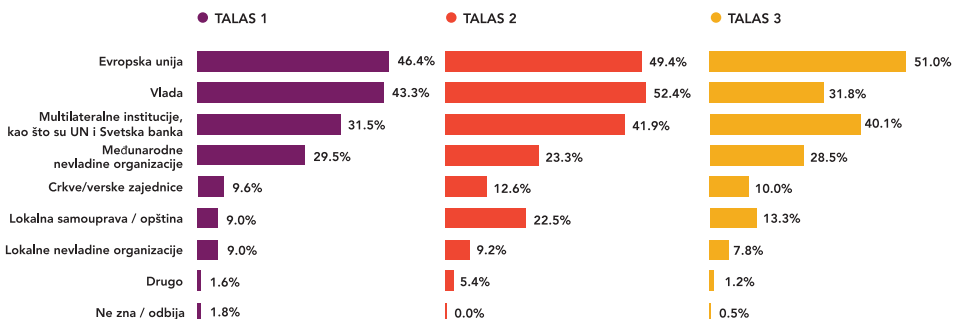

Odnos države i prijem izbeglica u odnosu na druge zemlje

Posmatrajući celokupna dešavanja oko izbegličke krize i učešće države u njima, građani u velikoj meri imaju pozitivan odnos ka učešću države. Kada ih pitamo kako se Republika Srbija ponela prema izbeglicama u odnosu na druge države u okruženju, ispitanici jednoglasno govore da smo se kao država poneli mnogo bolje. Čak 81% ispitanika u Trećem talasu smatra da se država ponela donekle/mnogo bolje u odnosu na države u okruženju, a ovi procenti su vrlo slični u prethodnim talasima, u Drugom je oko 84% smatralo da smo imali bolji odnos, dok je u Prvom to mislilo oko 78% građana.

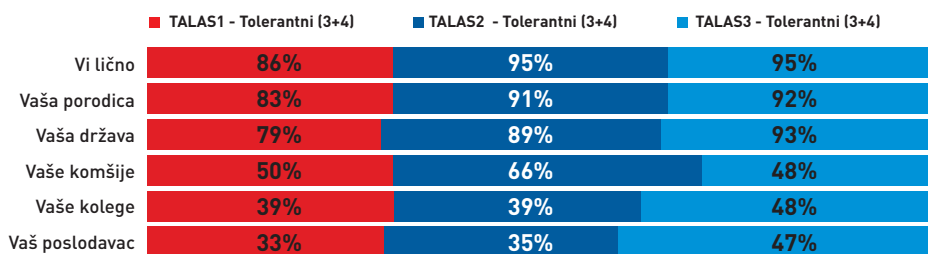
Kada se postavi pitanje koja institucija je odgovorna za poboljšanje položaja izbeglica u Srbiji mišljenja su podeljena. Građani smatraju da Evropska unija, zatim međunarodne institucije kao što su Svetska Banka i Ujedinjene Nacije, kao i sama država Srbija institucije koje bi trebalo da pomognu. Odnosi su se menjali između talasa da bi u poslednjem na prvom mestu bila EU sa 51%, Svetska Banka i UN sa 40% a tek na trećem mestu država Srbija. U drugom talasu istraživanja na prvom mestu kao institucija za pomoć je bila država Srbija sa 52% a u prvom talasu EU sa 46%. Po poslednjem talasu vidljivo je da su građani došli do zaključka da je ovo problem koji sami ne možemo da rešimo i da na prvom mestu to treba da bude Evropska unija iako se naša zemlja pokazala kao veoma odgovorna prema prijemu i položaju izbeglica u zemlji.

Opšta tolerantnost i socijalna distanca

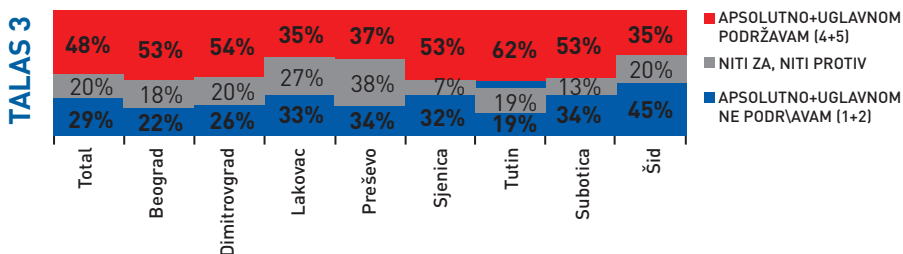
Odnos prema izbeglicama se ogleda i kroz opštu tolerantnost prema njima na pitanjima kako građani doživljavaju tolerantnost drugih ljudi, kolega sa posla, države, poslodavaca i komšija i institucija prema izbeglicama. Po odgovorima građana tolerantnost je visoka od strane države, njih lično i njihove porodice – preko 90% pozitivne tolerancije. Međutim kada se okrenu tolerantnosti koju pokazuju njihove komšije, poslodavac i kolege sa posla pozitivna tolerantnost opada na 48%. Ovde je jasno vidljiv subjektivni pogled na svet i na sebe pa možemo da zaključimo iz ovih odgovora da ljudi sebe posmatraju kao veoma tolerantne dok druge koji im nisu bliski kao netolerantne.

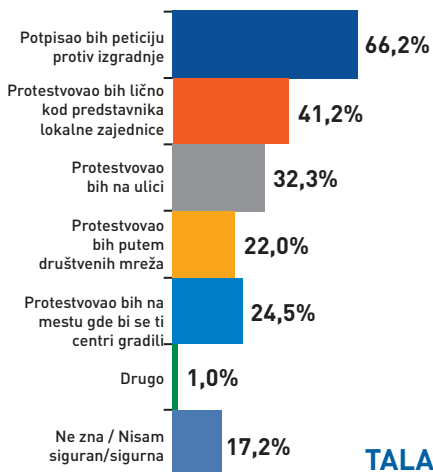
Socijalna distanca se ogleda u reakciji ispitanika na direktan kontakt sa izbeglicama gde postoji mogućnost da izbeglice budu komšije, poslodavci, da idu u školu sa njihovom decom, da neko blizak njima sklopi brak sa nekim ko je izbeglica sa Bliskog Istoka i na to da izbeglice ostanu u našoj zemlji. Kroz sva ova pitanja vidimo da veliki broj ljudi prihvata izbeglice na ovaj način. Za 74% ispitanika ne bi bila smetnja da izbeglice ostanu u našoj zemlji, njih 56%, u poslednjem talasu istraživanja, ne bi imalo problem da im budu komšije, 50% ne bi imalo problem da im izbeglice budu šefovi na poslu, ili da im dete ima prijatelja koji je ibeglica sa Bliskog Istoka 66%, dok je taj procenat dosta niži kada se razgovara o braku nekog bliskog iz okruženja ispitanika i izbeglica sa Bliskog Istoka – 35% bi odobrilo ovu situaciju. I na ovim pitanjima vidimo visoku stopu tolerantnosti i prihvatanja izbeglica od strane naših građana.

Prihvatni centri

U Srbiji postoji više prihvatnih centara koji su se dobro pokazali u ovoj krizi. Međutim očigledan je nedostatak mesta u njima te smo stoga i pitali građane da li podržavaju proširenje kapaciteta trenutnih i izgradnju novih prihvatnih centara. U Trećem talasu 48% građana apsolutno podržava nove prihvatne centre, oko 20% nema izgrađen stav prema njima dok se 29% protivi izgradnji novih i proširenju kapaciteta starih prihvatnih centara. Najveće protivljenje proširenju i izgradnji se vidi kod građana Šida – njih 45% je protiv.

Od 29% onih koji su protiv izgradnje i proširenja, oko 1/3 njih (približno 10% ukupne populacije) bi reagovala na neki način. Ta reakcija se uglavnom ogleda u potpisivanju peticija, protesta kod predstavnika lokalne zajednice, protesta na ulici, putem društvenih mreža.

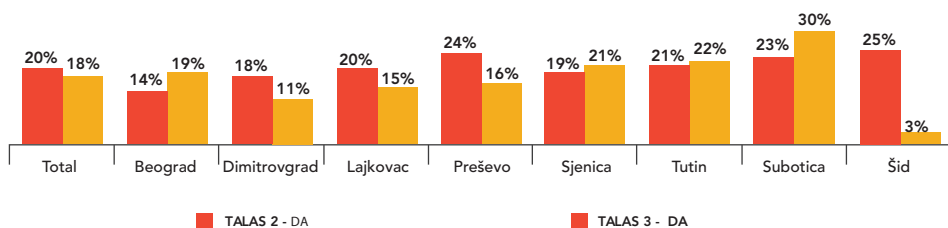
TALAS 3

Vidljivost sprovedenih akcija na terenu

Što se tiče vidljivosti akcije koju su u ovim opštinama pokrenuli Fondacija Ana i Vlade Divac uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj - USAID, primećeno je da akciju sa posterima / bilbordima i radio porukom vidi 20% ispitanika u Drugom talasu istraživanja i skoro isti broj ljudi u trećem talasu (18%), što je vrlo visok procenat za oba talasa istraživanja.

Većina ljudi koji su videli deo kampanje su mladi ljudi - oko 2/5 ispitanika od 15 do 18 godina je primetilo akciju. Što se tiče opština, najveću vidljivost imaju Preševo (27%), Sjenica (25%), dok je najmanja vidljivost u Šidu - oko 10%. Nizak procenat u Šidu objašnjen je nedostatkom aktivnosti u toj opštini, i protesta ljudi protiv izbegličkog centra u gradskim granicama.

**FONDACIJA
ANA I VLADE DIVAC**

Ilije Garašanina 53a/7
11000, Beograd
T: +381 11 33 41 755
F: +381 11 33 41 667

e-mail: hod@divac.com

www.divac.com

fb.me/fondacijadivac

www.twitter.com/fondacijadivac

www.linkedin.com/company/ana-and-vlade-divac-foundation